

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 13.02.2019).
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 13.02.2019).
3. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції : навч. посіб. / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
4. Плиско В. И. Формирование у сотрудников устойчивого психомоторного состояния к внешним проявлениям опасности. Киев : РИО МВД Украины, 1991. 128 с.
5. Плиско В. И. Защитные действия при нападении преступника, вооруженного ножом. Киев : РИО МВД СССР, 1989. 64 с.
6. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників ОВС : навч. посіб. / заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва, Є. М. Мойсєєва. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 338 с.

Надійшла до редколегії 15.02.2019

УДК [159.923.2:351.749]

Д. В. СТОЛЯРОВ,

*заступник начальника Вінницького вищого професійного училища
Департаменту поліції охорони*

ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОХОРОНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІМІТАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ: ПЕЙНТБОЛЬНОГО, СТРАЙКБОЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ

Розглянуто характеристику сучасних імітаційних засобів навчання: пейнтболу, страйкболу, піротехнічного обладнання, а також обґрунтовується доцільність використання цих засобів для підготовки поліцейських охорони.

Ключові слова: *поліцейський, професійна підготовка, сучасні імітаційні засоби навчання.*

Сучасний стан охорони правопорядку в Україні, а також проведення на сході нашої держави антитерористичної операції, зумовлює подальше удосконалення підготовки та підвищення ефективності діяльності органів Національної поліції України. Важливою складовою є подальша інтеграція навчання підрозділів поліції охорони до нових стандартів підготовки поліцейських.

Оскільки основними завданнями поліції охорони є забезпечення публічного порядку і безпеки, попередження та припинення правопорушень, охорона особливо важливих осіб, об'єктів, інкасація грошових коштів, саме цей підрозділ, нарівні із працівниками патрульної поліції, найчастіше зіштовхується із збройним опором злочинців. Нерозуміння можливих небезпек, прогалини у підготовці поліцейського можуть призвести до тяжких, а часом трагічних наслідків.

У цьому контексті цікавою видається позиція В. Є. Гурського, який у своїх публікаціях зазначає, що для успішного виконання завдань в екстремальних умовах працівники поліції охорони повинні мати високий рівень моральної, психологічної, фізичної та бойової підготовки. Надійним та ефективним діям працівників в надзвичайних умовах сприяє

цілеспрямована психологічна підготовка, яка враховує загальні вимоги навчання людини до виконання завдань у ризиконебезпечних ситуаціях та спрямована на розвиток в особового складу психологічної готовності, навичок саморегуляції та установок на виживання [1].

Тому сьогодні надзвичайно актуальними є проблеми вивчення як теоретичних основ, так і практичних аспектів застосування інноваційних ефективних шляхів і методів розвитку професійно-важливих якостей працівників, діяльність яких пов'язана з підвищеним професійним ризиком, небезпекою для життя і здоров'я. Одними з таких ефективних методів є імітаційні засоби, що базуються на поєднанні сучасних психопедагогічних технологій із практикою професійної діяльності і, як підтверджує світовий досвід, суттєво впливають на забезпечення професійної та функціональної надійності фахівців екстремальних професій.

На сучасному етапі в системі підготовки поліцейських найбільш поширеними і перспективними є такі імітаційні засоби як пейнтбол, страйкбол та піротехнічне обладнання.

Пейнтбол – різновид військово-тактичних ігор з використанням пневматичних маркерів, що стріляють крихкими желатиновими кульками, наповненими водорозчинною фарбою. У ході 10–15 хвилинної гри дві команди, що стартують із баз у протилежних кінцях поля, прагнуть захопити прапор, що знаходиться в центрі поля, і поставити його *на стартовій базі супротивника, вразивши при цьому найбільше число суперників*. Поразкою вважаються наявність на гравцеві або його спорядженні плями фарби, діаметр якої більше 3–4 см, вихід за межу поля або видалення суддею за порушення правил [1; 3].

Страйкбол – рольова командна гра військово-тактичної спрямованості. У процесі гри учасники імітують дії різних збройних структур (армія, поліція, спецназ), виконуючи поставлені сценарієм завдання [2]. Як озброєння гравці використовують так звану м'яку пневматику, що стріляє пластиковими кульками калібру 6 і 8 мм і вагою від 0,12 до 0,43 гр. Зброя – точна копія реального бойового озброєння.

Основа страйкболу – чесність гравців, оскільки пластикова куля не залишає слідів на обмундируванні, а відповідальність за фіксацію влучень лежить на гравцях. Це означає, що той, у кого потрапила куля, має самостійно визнати факт влучення й діяти відповідно до правил та сценарію (як правило – надягти червону / білу пов'язку й піти у спеціальне місце).

Страйкбол має ряд незаперечних переваг, у порівнянні з іншими імітаційними іграми такого рівня:

- реальність зброї, що припускає практично повну відповідність зразків страйкбольної зброї реальній бойовій стрілецькій зброї за маса-габаритними і частково-тактичними характеристиками;
- малий травматичний вплив на гравця;
- необмежений район для гри, яким може бути будь-який ліс, поле, майданчики для ігор або міські умови (будівлі, будівництва);
- відносна дешевизна і легкість боєкомплекту;
- принцип дії дозволяє вести вогонь з будь-якого положення;
- мінімальний вплив на зброю кліматичних умов.

Важливим і дієвим фактором використання пейнтбольного та страйкбольного обладнання у підготовці поліції охорони є відсутність відчуття легковажності, яке досить часто виявляється під час практичних відпрацювань із макетами зброї або учбовою зброєю. Навіть мінімальний больовий вплив на співробітника формує потребу у підвищеній обережності, злагоженості дій учбового наряду, більш уважному обстеженню об'єктів та прилеглої території, як всередині, так із ззовні.

Приймаючи до уваги значну поширеність на території України саморобних та штатних вибухових пристроїв, важливим сучасним імітаційним засобом є піротехнічне обладнання, як правило вибухові пакети для позначення імітації вибухів гранат.

Піротехнічне обладнання – пристрій, який призначено для створювання необхідного ефекту (світового, іскрового, димового, звукового, змішуваного) за допомогою горіння (вибуху) піротехнічного складу.

Вибуховий пакет циліндричної форми застосовується на навчаннях для позначення місць розриву артилерійських снарядів і *ручних гранат*.

Вибуховий пакет складається з картонної гільзи діаметром 30 мм і висотою 70 мм (80 мм раннього випуску), споряджений зарядом димного порошу марки ДРП-4 і ДРП-3 масою 30 г. Гільза з двох сторін закрита картонними пижами товщиною 4,5 мм шляхом її накатки. У центрі верхнього пижа є отвір, через який виведено вогнепровідний шнур марки ОША або ОШДА довжиною 90 мм. Зовнішній кінець вогнепровідного шнуру закінчується займаючою головкою з порохової м'якоті, закріпленої клеєм БФ-4. Вона призначена для захисту від зовнішніх впливів серцевини вогнепровідного шнуру та зручності його займання. На нижньому пижі вибухового пакету фарбою чорного кольору наносяться маркувальні позначки з вказівкою партії, року виготовлення і шифру заводу виробника.

Спрацювання вибухового пакету здійснюється через 7–8 с після займання головки вогнепровідного шнуру і супроводжується звуковим ефектом. При цьому спостерігається розрив корпусу виробу на окремі фрагменти, які можуть бути розкидані у радіусі близько 3 м від центру вибуху. Найбільшу інформацію для віднесення предмету до вибухового пакету дають сліди згорання димного порошу, які завжди залишаються на корпусі, а також нижній пиж з нанесеними маркувальними позначками та остатки опального вогнепровідного шнуру [4].

Використання вибухового пакету імітує детонацію вибухового пристрою/гранати і може використовуватися у якості додаткового фактору психічного впливу на слухача та при відпрацюванні ввідних завдань, пов'язаних із прибуттям на сигнали «Тривога» з об'єктів, що перебувають під охороною всіх категорій ризику.

Виявлено, що ефективність дій співробітників, що пройшли через навчальні бої зі зброєю для страйкболу чи пейнтболу, а також піротехнічними засобами, в 4–6 разів вище, ніж у працівників, що пройшли звичайну підготовку [1; 2]. Слід зазначити, що використання пейнтболу та страйкболу у підготовці особового складу різних підрозділів відповідає головному принципу «Вчити тому, що знадобиться в екстремальній ситуації». Тобто такі елементи як безпека, ризик, відповідальність включені у процес психологічної підготовки із застосуванням зазначених імітаційних ігор, розвивають у працівників сміливість, мужність, стійкість, а також обачність, обережність і планування.

Якщо ризик і безпека є непосильними для працівників у навчальній обстановці, вони, з високим ступенем імовірності, спасують перед ними і при розв'язанні реальних службових завдань. Тренування в подоланні імітованих труднощів – одне із завдань психологічного імітаційного моделювання, і щоб його вирішити, необхідно використовувати будь-які можливості для створення ситуацій ризику і безпеки на заняттях.

Пейнтбол і страйкбол допомагають відточувати навички користування зброєю, знання тактико-спеціальної і вогневої підготовки. У тренуваннях наявний азарт, завдяки якому людина ефективніше освоює поведінку зі зброєю, основи сучасної боротьби. У страйкболі та пейнтболі, крім якісних характеристик спілкування, виробляються і такі корисні здібності як швидкість взаємодії між членами команди, чіткість загального бачення і розуміння завдань і способів їх виконання. Крім того, страйкбол та пейнтбол вчать «бути в команді», бути своїм в оточенні інших людей [1].

Враховуючи викладене, слід зазначити, що під час використання зазначених імітаційних ігор значно підвищується рівень формування умінь застосування зброї, навичок саморегуляції для подолання стрес-чинників професійної діяльності, досвіду розумової діяльності під час дій в умовах значного психологічного та фізичного напруження тощо. Більш реально відбувається усвідомлення безпеки та тренування раціонального прагнення до перемоги із обов'язковими розвитком установки на виживання в будь-яких ризиконебезпечних ситуаціях.

Список бібліографічних посилань

1. Гурський В. Є. Підготовка особового складу воєнізованих спеціальних підрозділів з використанням пейнтболу, страйкболу та лазерних тирів. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14 (2). С. 76–83.
2. Лефтеров В. О. Психологічні тренінгові технології в органах внутрішніх справ : монографія : в 2 т. Донецьк : ДІОІ, 2008. Т. I: Методологія психотренінгу та його

використання у професійно-психологічному розвитку персоналу, задіяного в екстремальних видах діяльності. 242 с.; Т. II: Психотренінг в ОВС: практичний досвід, організація проведення та перспективи подальшого впровадження. 286 с.

3. Методичні рекомендації щодо використання страйкбольного та пейнтбольного обладнання в системі службової підготовки працівників органів внутрішніх справ : лист Департаменту кадрового забезпечення МВС України від 28 берез. 2013 р. № 5093/Лк.

4. Про затвердження Технічного регламенту піротехнічних виробів : постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 839 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/839-2011-p> (дата звернення: 07.04.2019).

Надійшла до редколегії 10.04.2019

УДК 343.985:371.134:351.74

Д. В. СТОЛЯРОВ,

*заступник начальника Вінницького вищого професійного училища
Департаменту поліції охорони*

ДО ПИТАНЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ДІЙ У СИТУАЦІЯХ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Розглянуто існуючі проблеми та надано пропозиції щодо удосконалення
проведення практичних занять з тактичної підготовки.*

Ключові слова: *поліцейський, професійна підготовка, тактична підготовка.*

Завдання розбудови України як демократичної правової держави, її входження в європейські та євроатлантичні структури потребує комплексного розв'язання питань оптимізації складу та чисельності Національної поліції, удосконалення її діяльності, серед іншого й у частині кадрового забезпечення та професійної підготовки працівників. Відтак цілком природно, що правоохоронці різних країн зацікавлені у фаховому міждержавному партнерстві, аби найефективніше об'єднати зусилля в боротьбі проти спільного лиха – організованої злочинності, корупції, наркоторгівлі, незаконної міграції, торгівлі людьми, кіберзлочинності та інших протиправних діянь.

На жаль слід прислухатися до позиції Є. Ф. Бахчевана, що поточний аналіз діяльності працівників Національної поліції дозволяє констатувати, що постає досить багато запитань щодо підготовки поліцейських за деякими напрямками службової діяльності. В умовах нетипової, а тим більше екстремальної ситуації працівники поліції часто виявляються недостатньо підготовленими, зокрема трапляються серйозні порушення в розстановці сил і засобів, в організації, управлінні діями нарядів і підтриманні з ними зв'язку тощо. Усе це призводить до негативних наслідків під час виконання покладених на поліцію завдань із забезпечення охорони публічного порядку та публічної безпеки взагалі, а також при проведенні спеціальних операцій. Таким чином, необхідно посилити увагу до підготовки поліцейських, зокрема до тактики дій в умовах проведення спеціальних операцій, які проводяться Міністерством внутрішніх справ та підрозділами Національної поліції [1]. Це також має прямий зв'язок із тим, що подія, яка відбувається під час моделювання викладачем ситуації службової діяльності у свідомості слухача сприймається як ігровий момент, відірваний від реальних подій у місці несення ним служби в подальшому.

Аналізуючи матеріали службових розслідувань і повідомлень про надзвичайні події серед особового складу Національної поліції України, В. М. Монастирський встановив причини, що призводять до травматизму та загибелі особового складу, серед яких: низький рівень тактико-бойової готовності працівників поліції до дій у нестандартних ситуаціях;